

Садржај

Предговор	5
Увод	9
Значај римског права	9
Узроци „правничке генијалности“ Римљана	10
Двоструки карактер римског права	14
Да ли је „римско право“ заиста римско	16
Извори сазнања	17

Четири периода римске историје 20

Рим на седам брежуљака	22
Средоземље	22
Један поглед на Апенинско полуострво	25
Легенда	26
Војна демократија	27
Патрицији и плебејци	28
Реформа Сервија Тулија	29
Право у доба „краљева“	30

Република 33

Промене у привреди и друштву	33
Општи поглед	33
Освајања	34
Res publica	35
Привреда	39
Борба око земље	40
Друштво	42

Право	44
Ius civile, ius honorarium, ius gentium	44
Закон 12 таблица	44
Закони	47
Преторско право	48
Ius honorarium	48
Ius gentium	50
Новине	51

Принципат 52

Принципат: напредак или криза	52
---	----

Друштво	54
Агонија републике и настанак принципата	54
Узроци	55
Дијархија	56
Рах гомана (процват градова и привреде)	57
Ширење римског језика и културе	59
Промене у друштву	59
Право	62
Класично римско право	62
Закони и сенатске одлуке	63
Edictum perpetuum	64
Constitutiones principum	64
Правна наука	64
Доминат	71
Криза робовласничког система	71
Општи преглед	71
Симптоми кризе	72
Узроци	73
Диоклецијанова реформа	75
Феудализација	77
Хришћанство	79
Карактер државе	82
Пад Римског Царства	83
Право	85
Посткласично право	85
Ius и leges — нова улога учених правника	87
Зборници пре Јустинијана	88
Јустинијанова кодификација	90
Јустинијан	90
Трибонијан	91
Corpus iuris civilis	91
Рецепција Римског права	96
Општи поглед	96
Римско право на истоку	97
Византија	97
Византијски зборници римског права	97
Римско право у западној Европи	98
Један поглед на Западну Европу: „Дуго путовање у ноћ“	98
Варварски зборници римског права	100
Глосатори	100
Први универзитети	102

Постглосатори	103
Школа „елегантне јуриспруденције“	104
Продор римског права у праксу	105
Школа природног права	108
Историјскоправна школа	109
Пандектисти	110
Новије тенденције	111
Римска теорија права	112
Антитеоретски став	112
Право и правда	112
Деоба права	114
Систем трипартиције	115
Статусно право	116
Појам и значај	116
Persona	116
Правна способност	117
Појам	117
Status libertatis	118
Ройсџво и слобода	118
Паџријархално ройсџво	118
Правни положај	119
Сџварни положај	119
Облици борбе	121
Извори ройсџва	122
Ослобађање из ройсџва (manumissio)	123
Ублажавање положаја робова	124
Између ройсџва и слободе	125
Status civitatis	125
Cives, Лаџини, Переџрини	125
Civis Romani	126
Лаџини	127
Переџрини	127
Status familiae	127
Sui u alieni iuris	127
Actiones adiecticiae qualitatis	128
Мођућносџ сџицања имовине	129
Деликџна одџговорносџ	130
Capitis deminutio	130
Трајање субјективитета	131
Правна лица	132
Пословна способност	133
Појам	133

<i>Tutela</i>	133
<i>Tutorstvo nad maloletnicima</i>	133
<i>Tutorstvo nad женама (tutela mulierum)</i>	134
Старатељство (cura)	135
Породично право	137
Римско породично право	137
Породица	138
Развој породице	138
Врсте сродства	139
Consortium	140
Агнатска фамилија	140
Patria potestas	141
Когнатска породица	145
Брак	146
Појам брака	146
Брак са манусом	147
Брак без мануса	150
Положај жене	151
У праву	151
У животи	152
Разлози	154
Судски поступак	155
Врсте судског поступка	155
Грађански судски поступак	156
Неке одлике римског парничног поступка	156
Појам и значај тужбе	156
Подела тужби	157
Остала процесуална средства	159
Основни појмови и начела поступка (неке правне изреке)	160
Три или два начина суђења	161
Могућност решавања спора мимо суда	161
Легисакциони поступак	162
Опште одлике	162
Врсте	163
Како је изгледало суђење	164
Две загонетке старог поступка	166
Формуларни поступак	168
Разлози за увођење	168
Старо и ново у поступку	168
Формула	169
Ток поступка и извршење пресуде	170

Оцена	171
Екстраординарни (когнициони) поступак	172
Настанак и назив	172
Карактеристике	173
Суђење и извршење пресуде	174
Кривични поступак	175
Злочин и казна	175
Суђење	177
Стварно право	179
Општи поглед	179
„Грађанско право“ и „стварно право“	179
Разлика између стварноправног и облигационог односа	179
Шта спада у стварно право	182
Ствари	182
Појам ствари	182
Поделе ствари	184
Телесне и бесшелесне (<i>corporalia — incorporalia</i>)	184
Сшвари у промету и ван промета (<i>res in commercio — res extra commercium</i>)	184
<i>Res mancipi — res nec mancipi</i>	185
Заменљиве и незаменљиве сшвари (<i>genera-species</i>)	186
Пошрошне и непошрошне сшвари	186
Покрешне и непокрешне сшвари (<i>mobilia-immobilia</i>)	187
Дељиве и недељиве сшвари	187
Просшва и сложена сшвар	188
Главна сшвар и придак	188
Својина — општи поглед	188
Појам и значај	188
Терминологија	188
Четири фазе у развоју својине	189
Приватна својина	193
Врсте својине	193
Квиритска својина	194
Сусвојина	197
Тужбе за заштиту својине	198
<i>Rei vindicatio</i>	198
<i>Actio negatoria</i>	199
Прибављање својине	200
Појам и класификација	200
Прибављање од државе	201
Оригинарни начини	202
Одржај (<i>usucapio</i>)	202

<i>Ossupatio</i>	205
<i>Прирашћај (accessio)</i>	205
<i>Прерага (specificatio)</i>	206
<i>Пресуда (adiudicatio)</i>	207
<i>Плогови</i>	207
Деривативни начини	207
<i>Mancipatio</i>	207
<i>In iure cessio</i>	208
<i>Traditio</i>	209
Преторска својина	210
Појам	210
Заштита	211
Државина	212
Појам	212
Заштита	214
<i>Iura in re aliena</i>	216
Појам стварног права на туђим стварима	216
Заложна права	217
Појам, развој и врсте	217
<i>Фидуција</i>	218
<i>Pignus</i>	219
<i>Хипотека</i>	220
Службености	221
<i>Шта је, а шта није службеност</i>	221
Развој	222
<i>Општа начела службености</i>	223
Погледа службености	224
Земљишне службености (<i>servitutes praediorum</i>)	224
Личне службености (<i>servitutes personarum</i>)	225
Стицање, престанак и заштита	227
Остала стварна права	228
Општи поглед	228
<i>Superficies</i>	228
<i>Ius in argo vectigali</i>	229
Емфитевза	229
Наследно право	230
Општи део	230
Појам и значај	230
Заоставштина (<i>hereditas</i>)	230
Два основа за наслеђивање	231
Интестатско наслеђивање	232
Од чега зависи законски ред наслеђивања	232

Наслеђивање према Закону 12 таблица	232
Наслеђивање у породици са јаком <i>patria potestas</i>	233
Наследни редови по претору	234
Измене у класичном периоду	236
Јустинијанове новеле	236
Тестамент	238
Појам и садржина	238
Тестамент је стара и важна установа	239
Форме тестамена	240
Слобода тестирања	241
<i>Testamenti factio</i>	243
Легати	244
Фидеикомиси	246
Пријем наслеђа	247
Нужни наследници	247
Изјава о пријему	247
Последице пријема	248
Заштита	249
Облигационо право	251
Општи део: појам и елементи облигационог односа	251
Шта је облигација	251
Предмет и садржина облигација; предмет престације	252
Класификација облигација	254
Субјекти	256
<i>Inter partes</i> — <i>Intuitu personae</i>	256
Изузеци од релативног дејства облигација	257
Промена субјекташа (<i>cessio</i> и <i>expromissio</i>)	258
Уговори у користи и на шреду шредних лица	259
Плуралитет субјеката (подељене и солидарне облигације)	260
Обезбеђење потраживања	261
Лична обезбеђења	261
Јемство	262
Уговорна казна (<i>stipulatio poenae</i>)	263
Кредитни налог	263
Кривица и штета	264
Врсте одговорности	264
Кривица, урачунљивост и виност	264
Развој и степени кривице	265
Случај и виша сила	266
Штета	267
<i>Vonae fides</i> и формализам у развоју облигационог права	267
Општи поглед	267

Bona fides	269
О тзв. формализму римског права	270
Посебни део	273
Извори облигација	273
Контракти	274
Појам уговора	274
Закључење уговора	276
Заблуда	277
Рок и услов	278
Класификација контраката	279
Нексум	280
Вербални контакти	281
Општи поглед	281
Специјализација	281
Остали вербални уговори	283
Писани уговори (литерарни контракти)	284
Појам и значај	284
Експензијација	284
Остали писани уговори	285
Реални контракти	285
Појам и врсте	285
Зајам (<i>mutui datio, mutuum</i>)	286
Послужа (<i>commodatum</i>)	289
Осшава (<i>depositum</i>)	290
<i>Fiducia</i> и <i>pignus</i>	292
Консенсуални контракти	292
Општи поглед	292
Купопродаја (<i>emptio-vendito</i>)	293
<i>Locatio-conductio</i> (закуп или најам)	296
<i>Societas</i> (оршаклук)	299
<i>Mandatum</i> (уговор о заступањству)	301
Безимени контракти	302
Pacta	304
Додатни неформални споразуми (<i>pacta adiecta</i>)	305
Преџорски пактови (<i>pacta praetoria</i>)	305
<i>Pacta legitima</i> (законски пактови)	306
Квазиконтракти	308
Појам	308
<i>Conditiones sine causa</i>	309
<i>Negotiorum gestio</i>	311
Остали случајеви	312
Деликти	312

Појам и врсте деликата	312
Неке особености деликтних облигација	313
Деликти <i>ius civile</i> -а	314
<i>Iniuria</i>	314
Крађа (<i>фурџум</i>)	315
<i>Damnum iniuria datum</i>	316
<i>Rapina</i>	318
Преторски деликти	318
<i>Обишџи ђоѓлег</i>	318
<i>Metus</i> (<i>Ђринуда</i>)	319
<i>Dolus malus</i> (<i>Ђревара</i>)	319
<i>Fraus creditorum</i> (<i>изигђравање ђоверилаца</i>)	320
Квазиделикти	321
Доцња (<i>Mora</i>)	323
Дужничка доцња (<i>mora debitoris</i>)	323
Поверилачка доцња (<i>mora creditoris</i>)	324
Гашење облигација	325
Општи поглед	325
Гашење вољом странака	326
<i>Solutio</i>	326
<i>Novatio</i> (<i>пренов</i>)	328
<i>Litis contestatio</i>	328
Опроштај дуѓа (<i>pactum de non petendo</i>)	329
Гашење без воље странака	329
Смрт	329
<i>Capitis deminutio</i>	330
<i>Confusio</i>	330
Нескривљена пропаст ствари	330
<i>Compensatio</i> (<i>Пребијање</i>)	331
Епилог — Неки доприноси Римског права историји цивилизације	333
Хронолошки преглед најважнијих доѓађаја римске политичке, културне и правне историје	335
<i>Преисторија</i>	335
Доба „краљева“ и ране рејублике	335
Друѓа половина рејублике	336
Принципат	338
Доминат	339
Изреке	341
Извори и антички аутори	345

A. Извори	345
Corpus iuris civilis	345
<i>Codex Iustinianus</i>	345
<i>Iustiniani Institutiones</i>	345
<i>Digesta</i>	345
<i>Novellae</i>	346
<i>Collatio legum Mosaicarum et romanarum</i> , 10. 7. 9 — 271	346
Б. Неправни извори	347
Регистар појмова и имена	348